

## **Regionalpolitisk redegørelse**

**2005**

**Regeringens redegørelse til Folketinget**

**April 2005**

## **Regionalpolitisk redegørelse 2005**

### **– Regeringens redegørelse til Folketinget**

Udgiver: Indenrigs- og Sundhedsministeriet  
2. økonomiske kontor  
Slotsholmsgade 10-12  
1216 København K

Tryk: Salogruppen A/S

Oplag: 1.500

Trykt udgave: 87-7601-120-8

Elektronisk udgave: 87-7601-121-6

Publikationen er tilgængelig på <http://www.im.dk>

Publikationen kan fås ved henvendelse til:

Indenrigs- og Sundhedsministeriet  
2. økonomiske kontor  
Slotsholmsgade 10-12  
1216 København K  
Tlf. 33 92 37 92  
Fax. 33 92 36 46  
E-mail: [im@im.dk](mailto:im@im.dk)

## Indhold

<b>1. Indledning .....</b>	<b>1</b>
<b>2. Regionalpolitikken.....</b>	<b>1</b>
<b>3. Udviklingen i de danske regioner .....</b>	<b>2</b>
<b>4. Regionernes konkurrenceevne .....</b>	<b>3</b>
<b>5. Udviklingen i den regionale statslige forvaltning .....</b>	<b>4</b>
<b>6. Regionale konsekvenser af tiltag i 2004 .....</b>	<b>7</b>
<b>7. Regionalpolitiske initiativer .....</b>	<b>8</b>
7.1. Overordnet strategi for den økonomiske udvikling .....	8
7.2. Regionale aspekter af regeringens globaliseringsstrategi.....	9
7.3. Kommunalreform.....	9
7.4. Den kommunale økonomi .....	11
7.5. Den regionale erhvervs politik .....	11
7.6. Viden, forskning og universiteter .....	13
7.7. Uddannelse .....	16
7.8. Trafikinvesteringer.....	18
7.9. Planlægning .....	19
7.10. Kultur .....	19
7.11. Danske EU-programmer til udvikling i udsatte områder i programperioden 2000-2006.....	20
<b>8. Afrunding .....</b>	<b>23</b>



## 1. Indledning

Regeringen har siden sin tiltræden i 2001 udarbejdet en årlig regionalpolitisk redegørelse til Folketinget. Det agter regeringen at gøre fortsat. I Regionalpolitisk redegørelse 2005 fremlægges bl.a. de overordnede regionalpolitiske målsætninger, og der redegøres for regeringens tiltag for at styrke den regionale udvikling. Der redegøres også for bl.a. udviklingen i lokaliseringen af statslige arbejdspladser.

Som baggrund for redegørelsen er der udarbejdet en analyse- og baggrundspublikation, som bl.a. indeholder nærmere analyser af den regionale udvikling i befolkning, beskæftigelse, indkomst og lokalisering af statslige arbejdspladser samt af regionernes konkurrenceevne baseret på Den Regionale Konkurrenceevnemodel. Der findes bl.a. også en nærmere gennemgang af nogle af de regionalpolitiske initiativer, status for kommunalreformen samt regionale konsekvensvurderinger.

## 2. Regionalpolitikken

Regeringen har med det nye regeringsgrundlag understreget sit fokus på den regionale udvikling. Regeringen har således bl.a. taget initiativ til, at viden og innovation skal være fremtrædende konkurrencefordele i hele landet og ikke bare i storbyerne. Gode regionale vækstbetingelser er afgørende for udviklingen i såvel de enkelte regioner som i landet som helhed.

Regeringen vil udarbejde en ambitiøs, samlet og flerårig national strategi, *Danmark i den globale økonomi*. Regeringen nedsætter endvidere et regionalpolitisk ministerudvalg, som får ansvaret for at koordinere og følge de initiativer i strategien, der skal udmøntes på regionalt niveau.

De nye initiativer bygger videre på den målrettede indsats, som regeringen har igangsat siden sin tiltræden i 2001. Bl.a. er der igangsat en særlig indsats i udkantsområderne. Regeringens mål om regional balance skal sikres ved hjælp af gode rammer for vækst og udvikling i

hele landet, så alle egne af Danmark er attraktive at bo og drive virksomhed i.

Regeringen har allerede taget initiativ til at øge koordineringen og samarbejdet mellem ministerier med henblik på at sikre regional balance. Det betyder, at regionale hensyn i langt højere grad end tidligere er indtænkt i initiativer som fx forsvarsforliget for 2005-2009 og placeringen af et nyt fængsel på Lolland-Falster.

Med kommunalreformen lægges der med udviklingsplaner og regionale vækstfora desuden op til øget koordinering og samarbejde på regionalt niveau. De regionale vækstfora sammensættes af repræsentanter fra både region, kommuner, det lokale erhvervsliv, viden- og uddannelsesinstitutioner samt arbejdsmarkedets parter og skal bl.a. udarbejde regionale erhvervsudviklingsstrategier og udvikle de regionale vækstvilkår. Desuden lægges op til en styrket kommunal rolle overfor de lokale virksomheder, herunder med ansvaret for erhvervsservice.

I forlængelse af regeringsgrundlaget forventes det, at der allerede i april 2005 etableres et midlertidigt vækstforum i Nordjylland. Vækstforumet skal udarbejde en erhvervsudviklingsstrategi, der sætter rammen for udmøntningen af de 200 mio. kr., som regeringen har afsat i en vækstpakke til nordjyderne. Efter ønske fra amter og kommuner i alle dele af landet etablerer regeringen endvidere midlertidige vækstfora i resten af landet.

### **3. Udviklingen i de danske regioner**

Efter en kort periode med stigning i ledigheden er ledigheden igen faldet. Bakket op af regeringens initiativer til at skabe vækst har landet en god udvikling i økonomien.

Men som i mange andre lande er der udfordringer i en række udkantsområder. Typiske udfordringer i udkantsområderne kan være i forhold til mulighederne for at "holde på" de unge og tiltrække nye indbyggere. For erhvervslivet i udkantsområderne kan det være i for-

hold til mulighederne for at tiltrække veluddannet arbejdskraft og deltage i videndeling med andre virksomheder og med videninstitutioner.

Over en årrække har udviklingen givet sig til udtryk i fald i indbyggertallet i udkantsområder og koncentration i større byer. Beskæftigelses- og indkomstudviklingen har generelt også været mindre gunstig i udkantsområder end i storbyer. Det gælder både øst og vest for Storbælt – fx er der i Århus-området sket en kraftig vækst.

Befolkningens uddannelsesniveau er generelt blevet højere over de sidste 10 år, men udviklingen har generelt været mindre gunstig uden for storbyområderne.

De regionale forskelle er dog relativt beskedne i Danmark i sammenligning med andre lande, men det er i alles interesse, at alle ressourcer udnyttes optimalt, så landet og regionerne sammen står stærkt i den globale konkurrence.

#### **4. Regionernes konkurrenceevne**

Regeringen fik i 2003-2004 gennemført en undersøgelse af regionernes konkurrenceevne forstået som regionernes evne til (eller mulighed for) at skabe vækst i regionen. Undersøgelsen pegede på, at regionale forskelle i væksten efter 1997 kan forklares af præstationer indenfor tre såkaldte *vækstdrivere* – menneskelige ressourcer, iværksætterier samt innovation. Tilsammen forklarer de 70 pct. af vækstforskellene.

Undersøgelsen er i 2005 blevet opdateret og udvidet med inddragelse af en vækstdriver vedrørende informations- og kommunikationsteknologi (IKT) og viser, at dette område bidrager væsentligt til forklaring af vækstforskelle hos regionerne. Særligt virksomhedernes adgang til internettet ser ud til at forklare en del af forskellene.

Ifølge undersøgelsen kan et fokus i udviklingsindsatsen på forbedring af rammebetingelserne for innovation hos nye iværksættere og eksisterende virksomheder, uddannelse hos arbejdsstyrken samt virk-

somhedernes adgang til internettet øge den regionale konkurrenceevne. I udkantsområderne kan flere IT-uddannede også være med til at forbedre den regionale konkurrenceevne.

Forbedring af rammebetingelserne er ikke blot et spørgsmål om mængden af anvendte offentlige ressourcer. Ved øget fokus, effektivitet og koordinering i regionernes indsats kan der således realiseres betydelige regionale vækstpotentialer. Med kommunalreformen får både kommuner og regioner en økonomisk og befolkningsmæssig tyngde, som åbner mulighed hos kommuner og regioner for at styrke koordinationen og fokus i indsatsen.

Som led i undersøgelsen er der opstillet en model for regionernes konkurrenceevne, og der er beregnet et indeks bygger på regionernes præstationer inden for de fire vækstdrivere. Der er samtidig beregnet et indeks for rammebetingelserne for vækstdriverne. Modellen har været stillet til rådighed for interesserede regioner. De har kunnet anvende modellen til at benchmarke sig med hensyn til styrker og svagheder i forhold til andre regioner og således udpege indsatsområder, der kan forbedre regionens vækstbetingelser. Det har flere regioner benyttet, og den opdaterede og udvidede model vil således også kunne være et værktøj for regionerne.

## **5. Udviklingen i den regionale statslige forvaltning**

Det er en målsætning, at landet har en afbalanceret regional fordeling af statslige arbejdspladser. Placering af statslige institutioner indebærer et vist antal arbejdspladser, men en statslig institution skaber ikke nødvendigvis i sig selv vækst i en region. Det forudsætter, at der skabes positive synergieffekter for institution og erhvervsliv. Derfor må det primære fokus være på en effektiv regional indsats for gode betingelser for erhvervsudvikling.

Effektiviseringer i den regionale statslige forvaltning er siden 2002 blevet vurderet med hensyn til konsekvenser for den regionale balance. Det sker i *embedsmandsudvalget for overvågning af effektiviseringer af den regionale statslige forvaltning*. Udvalget overvåger den



regionale balance i forhold til tiltag, der vedrører forenkling og reduktion af regionale enheder på de statslige områder. Udvalget orienteres af ministerierne ved overvejelser om sådanne tiltag. Ved større omlægninger kan udvalget give en udtalelse om regionale hensyn.

Ved placeringen af statslige enheder i tilknytning til kommunalreformen inddrages ligeledes regionale hensyn. Her sker den nødvendige koordination inden for samarbejdet mellem en række ministerier om udmøntning af kommunalreformen.

### **Etablering af nye statslige institutioner**

Regeringens målsætning fra 2002 om som udgangspunkt at placere nye statslige arbejdspladser uden for hovedstaden blev hurtigt fulgt op af beslutninger om placering af Sikkerhedsstyrelsen i Esbjerg og Styrelsen for Social Service i Odense. Herudover blev bl.a. hovedkontoret for en ny selvejende institution, Udviklings- og Formidlingscenter for Børn og Unge, placeret i Åbenrå.

Status er at halvdelen af Sikkerhedsstyrelsens medarbejdere blev udflyttet i 2004, mens resten af i alt 79 stillinger flytter i 2005. Endvidere blev i 2003 udflyttet 9 stillinger til Styrelsen Social Service og yderligere 4 i 2004.

Af nye udflytninger kan nævnes, at Energinet Danmark, som skal stå for systemansvar og drift af landets overordnede transmissionsnet, placeres i Trekantsområdet. Energinet Danmark er etableret ved en fusion af Elkraft, Eltra og Gastra, som har i alt ca. 450 ansatte.

Endvidere vil regeringen stille forslag om opførelse af et nyt lukket fængsel med plads til mindst 250 indsatte på Lolland-Falster. Den konkrete placering på Lolland-Falster fastlægges efter nærmere analyser. Fængslets størrelse er endnu ikke nærmere fastlagt, men det estimeres, at antallet af ansatte vil blive omkring 300-400.

### **Regionale statslige omorganiseringer, effektiviseringer mv.**

Regeringen har i aftalen om forsvarets ordning 2005-2009 taget betydelige regionale hensyn. Omkring 1.500 statslige arbejdspladser flyttes ud fra hovedstadsregionen til bl.a. nogle af landets yderområder.

Som også beskrevet i sidste års redegørelse omorganiseres Arbejdstilsynets 15 amtsbaserede kredse i 2004-2005 til fire tilsynscentre. Det vurderes ikke at have konsekvenser for medarbejdernes ansættelse.

I 2004 har Udlændingestyrelsen nedlukket eller stoppet driften i 10 asylcentre med henblik på en kapacitetsjustering i forhold til antallet af asylansøgere. Der indgår her en række hensyn, herunder også lokalpolitiske hensyn.

Regeringen har i 2004 indgået en politisk aftale om en reform af de maritime uddannelser, som medfører en koncentration på færre og større institutioner. Der sker reduktioner i Esbjerg men en styrkelse i Nordjylland og det Sydfynske område.

Regeringen vil i efteråret 2005 fremlægge forslag til reform af politiet og retskredsene med henblik på, at reformerne skal træde i kraft samtidig med kommunalreformen den 1. januar 2007. Såvel politireformen som retskredsreformen skal tage hensyn til en ligelig regional udvikling i Danmark.

### **Statistisk opgørelse af regional udvikling i statsligt ansatte**

Til at belyse den regionale udvikling i den statslige beskæftigelse anvendes som tidligere år Danmarks Statistiks sektoropdelte beskæftigelsesstatistik, som går frem til 2004. Antallet af lønmodtagere, som indgår i statistikken, omfatter både heltids- og deltidsansatte.

Ændringer i den statslige beskæftigelses placering sker både som følge af ændringer i den statslige aktivitet og som følge af ændringer i opgavefordelingen mellem de forskellige sektorer.

I 2004 udgjorde andelen af statsligt ansatte på landsplan omkring 7 pct. af den samlede beskæftigelse. Opgjort for pendlingsbaserede arbejdsmarkedsregioner har regionerne Frederikshavn, Skive, Viborg

og Haderslev den største andel statslige ansatte set i forhold til regionens samlede beskæftigelse.

Set over hele landet er den statslige beskæftigelse faldet fra 1994 til 2004. Mest i områderne ved Randers, Tønder, Skagen og på Bornholm, men også i hovedstadsregionen og flere regioner i Jylland. De største stigninger har fundet sted på Sydfyn og omkring Skive.

I perioden 2002-2004 er der forsat sket et fald i den statslige beskæftigelse. Faldet er fordelt over hele landet, men er større i hovedstadsregionen (opgjort som pendlingsbaseret arbejdsmarkedsregion) end i resten af landet.

Der er især sket reduktioner inden for forsvaret. I forsvarsforliget for 2000-2004 indgik således personalereduktioner spredt rundt i landet. Det bemærkes i øvrigt, at den statslige beskæftigelse i 2002 havde et noget højere niveau end i årene både før og efter.

Der er også regioner, hvor antallet af statsligt beskæftigede er øget i perioden 2002-2004. Særligt i det Sydfynske område og ved Holstebro, men også i andre områder i Jylland samt på Vestlolland.

## **6. Regionale konsekvenser af tiltag i 2004**

Der er foretaget en rundspørge i ministerierne om vurderede regionale konsekvenser af tiltag gennemført i 2004. Vurderingerne er nærmere gengivet i baggrunds- og analysepublikationen, mens der her gives en samlet vurdering.

### **Den samlede regionale betydning af gennemførte tiltag**

16 tiltag fra 2004 vurderes at kunne have regionale konsekvenser og overordnet set i positiv retning. Tiltagene giver fx økonomisk mulighed for vækst, udvikling og forbedret service for borgerne – med bl.a. forhøjet særtilskud til vanskeligt stillede kommuner og økommuner samt regionale kulturaftaler. Endvidere får udkantsområder mulighed for at tiltrække flere sommerhusejere og turister, som kan lægge et forbrug i lokalområdet.

På forskning og uddannelsesområdet er fx gennemført flere regionalt rettede initiativer, som kan bidrage til et løft af viden, innovation og udnyttelse af IT i alle regioner. Det betyder, at de regionale udviklingsmuligheder forbedres.

## 7. Regionalpolitiske initiativer

En lang række politikområder spiller en rolle for regionernes udvikling. Her gennemgås bredt set initiativer og politikker, der medvirker til en mere lige regional udvikling.

Det bemærkes, at regeringen i Landdistriktsredegørelse 2004 særskilt har redegjort for initiativer med fokus på forbedring af landdistrikternes udviklingsmuligheder.

### 7.1. Overordnet strategi for den økonomiske udvikling

En sund økonomi i landet som helhed er en vigtig forudsætning for muligheden for en positiv udvikling i de enkelte regioner.

Den overordnede økonomiske politik sigter efter at føre en *holdbar finanspolitik* og dermed nedbringe den offentlige gæld, så udfordringen med et stigende antal ældre kan håndteres, uden at der overvælttes finansieringsbyrder på fremtidige generationer. En holdbar finanspolitik kræver et (strukturelt) overskud på de offentlige finanser på mellem 1½ og 2½ pct. af BNP i gennemsnit frem til 2010.

Det forudsætter en underliggende styrkelse af de offentlige finanser frem mod 2010 i kraft af en stram udgiftsstyring og nye initiativer på arbejdsmarkedet, som varigt *løfter beskæftigelsen* med 60.000 personer. Det vedvarende løft i beskæftigelsen på 60.000 personer frem mod 2010 modsvarer isoleret set en styrkelse af de offentlige finanser på 1 pct. af BNP.

Stigningen i beskæftigelsen kræver en forøgelse af erhvervsdeltagelsen. Ud over virkningerne af gennemførte reformer, herunder hand-

lingsplanen "Flere i arbejde" og skattnedsættelserne fordrer det nye strukturpolitiske initiativer, som bl.a. sigter på at styrke integrationen af indvandrere på arbejdsmarkedet, sikre hurtigere gennemløb i uddannelsessystemet, fleksibel tilbagetrækning og reduktion i sygefraværet.

## **7.2. Regionale aspekter af regeringens globaliseringsstrategi**

Regeringen har i det nye regeringsgrundlag sat ambitiøse mål for *Danmark som førende videnssamfund, Danmark som førende iværksættersamfund, uddannelser i verdensklasse og verdens mest konkurrencedygtige samfund*. Det kræver en ambitiøs, samlet og flerårig national strategi. Derfor har regeringen udpeget et *Globaliseringsråd*, der skal rådgive regeringen om strategier og deres gennemførelse.

Regeringen vil iværksætte en hurtig analyse af den samlede statslige regionalpolitiske indsats med henblik på at forenkle og målrette indsatsen. Regeringen nedsætter endvidere et *regionalpolitisk ministerudvalg*, som får ansvar for at koordinere og følge de initiativer i den nationale strategi, der skal udmøntes på regionalt niveau.

## **7.3. Kommunalreform**

Aftalen fra 2004 om en strukturreform indebærer, at der gennemføres en kommunalreform, som grundlæggende ændrer rammerne for varetagelsen af de offentlige opgaver og den offentlige service i Danmark.

Reformen tegner en ny offentlig sektor, hvor kommuner, regioner og stat har hver sin opgavemæssige identitet. Staten fastlægger de overordnede rammer. Kommunerne varetager de direkte borgerrettede opgaver og bliver dermed for borgere og virksomheder hovedindgangen til den offentlige sektor. Fem nye regioner får ansvar for sundhedsvæsenet, regionale udviklingsopgaver og visse driftsopga-

ver for kommunerne. Samtidig nedlægges amtskommunerne, HS og Hovedstadens Udviklingsråd.

Kommunalreformen indebærer, at der skabes nye og bedre muligheder for en stærk og effektiv regional udviklingsindsats, som er tilpasset de lokale forhold og potentialer. Bl.a. får kommunerne en styrket rolle over for lokale virksomheder, herunder ansvaret for erhvervs-service.

Regionerne får ansvaret for at udarbejde udviklingsplaner med en samlet overordnet vision for regionens udvikling på områderne natur og miljø, erhverv inkl. turisme, beskæftigelse, uddannelse og kultur samt udviklingen i regionens udkantsområder og landdistrikter. Planerne bliver et helt nyt og strategisk værktøj og skal samtidig udgøre et inspirationsgrundlag og en samlet paraply for regionens udviklingsinitiativer.

Samtidig etableres regionale vækstfora, som skal være omdrejningspunktet for den regionale erhvervsudvikling. Vækstforaene sammensættes af repræsentanter for regionen, kommunerne, det lokale erhvervsliv, uddannelses- og videninstitutioner samt arbejdsmarkedets parter. De får til opgave at udarbejde en erhvervsudviklingsstrategi samt udvikle og prioritere initiativer til at forbedre de regionale vækstvilkår. Der oprettes i tiden frem til kommunalreformen midlertidige vækstfora i alle dele af landet, jf. også afsnit 7.5.

I forbindelse med kommunalreformen har regeringen desuden fokus på at indtænke nye muligheder for at udvikle det lokale nærdemokrati. Indenrigs- og sundhedsministeren har nedsat en tænketank om nærdemokrati, som i løbet af 2005 fremlægger en redegørelse.

I placeringen af de nye decentrale administrationer er det tilstræbt at tilgodese de byer, der i forbindelse med reformen mister status som hovedsæde for amtsforvaltningen. Samtidigt er der med fordelingen søgt at skabe en god ramme for at opnå en afbalanceret fordeling af de involverede fremtidige statslige arbejdspladser. Regionalpolitiske

hensyn er fx tilgodeset ved placeringen af skattecentre i bl.a. Tønder, Rønne og Grenå.

#### **7.4. Den kommunale økonomi**

I forbindelse med strukturreformen skal der udarbejdes en udligningsreform, der kan træde i kraft samtidig med etableringen af de nye kommuner. Ifølge aftalen om en strukturreform skal udligningsreformen medvirke til at udjævne de afledte ændringer i byrdefordelingen mest muligt.

I den forbindelse er der i 2005 iværksat et arbejde i Indenrigs- og Sundhedsministeriets Finansieringsudvalg. Regeringen påregner på baggrund af dette arbejde at fremsætte forslag om en udligningsreform i folketingssamlingen 2005/2006.

Regeringen har løbende haft fokus på at forhøje de særlige tilskudsmidler til landets vanskeligt stillede kommuner. For 2005 udgør disse midler små 600 mio. kr. Særtilskudspuljen efter § 19, stk. 2 i udligningsloven blev senest, som følge af aftalen om kommunernes økonomi for 2005 af 12. juni 2004, forhøjet med 75 mio. kr.

Regeringen har endvidere sammen med de kommunale parter sikret en forhøjelse af særtilskuddet til ø-kommuner. Fra og med 2005 øges tilskuddet med 12,5 mio. kr. i alt til kommunerne på Læsø, Ærø og Samsø og med 20,5 mio. kr. på Bornholm. Forhøjelsen er med til at sikre det kommunale serviceniveau på de pågældende øer samt de økonomiske rammer for øget kommunalt tilskud til øernes færgefart.

#### **7.5. Den regionale erhvervspolitik**

Regeringen sætter med det nye regeringsgrundlag yderligere fokus på den regionale udvikling. Bl.a. er der i forlængelse af regeringsgrundlaget taget initiativ til at der allerede nu etableres et midlertidigt vækstforum for Nordjylland. Det midlertidige vækstforum forventes således etableret allerede i april. Det er forventningen, at vækstforumet kan udarbejde en erhvervsudviklingsstrategi, der allerede inden

sommer kan sætte rammen for udmøntningen af de 200 mio. kr., som regeringen har afsat i en vækstpakke til nordjyderne.

Efter ønske fra amter, kommuner og erhvervsorganisationer i alle dele af landet etableres tillige midlertidige vækstfora i resten af landet. De midlertidige vækstfora vil bestå af repræsentanter for amter, kommuner, erhvervsliv, viden- og uddannelsesinstitutioner samt arbejdsmarkedets parter. De vil få til opgave at udarbejde en erhvervsudviklingsstrategi med konkrete initiativer. Økonomi- og Erhvervsministeriet vil efter nærmere aftale med parterne sætte sig i spidsen for sekretariatsbetjeningen af de midlertidige vækstfora. Fra 1. april 2006 vil de midlertidige vækstfora blive erstattet af de permanente vækstfora, der nedsættes af de regionale forberedelsesudvalg.

Desuden etableres med kommunalreformen *Danmarks Vækstråd*, der bl.a. får til opgave at skabe såvel dialog som initiativer, der bygger bro mellem vækstpolitikken i de enkelte regioner og den statslige vækstpolitik. De regionale vækstfora vil deltage i Vækstrådet, ligesom kommunerne vil være repræsenteret.

Med *Den Regionale Vækststrategi* fra 2003 iværksatte regeringen en intensiveret indsats for udviklingen i en række konkrete yderområder, som er udpeget på baggrund af en set i forhold til resten af landet relativ svag udvikling i erhvervsindkomst og beskæftigelse.

I forlængelse heraf blev bl.a. etableret 9 regionale vækstsamarbejder i yderområderne, som har vist god fremdrift i den korte tid, de har været i gang. Med udgangen af 2004 forelå der for alle 9 vækstsamarbejder erhvervsudviklingsstrategier, og Økonomi- og Erhvervsministeriet har bevilget midler til i alt 50 vækstinitiativer inden for samarbejderne. Regeringen har for 2003-2005 afsat 60 mio. kr. til samarbejderne. Endvidere er afsat 40 mio. kr. for 2005-2008 til brobygningssinitiativer, hvor et stærkere samspil mellem fx virksomheder og videninstitutioner vil kunne styrke erhvervsudviklingen i udkantsområder.

Fra Fødevarerministeriet er afsat 45 mio. kr. til en målrettet indsats for at forbedre vilkårene i de 4 særligt fiskeriafhængige kommuner, som



udgør et af vækstsamarbejderne. Indsatsen sker under landdistriktsprogrammet og FIUF-programmet. I 2004 er der meddelt tilsagn efter artikel 33-ordningen under landdistriktsprogrammet for i alt 8,3 mio. kr. til projekter i de 4 kommuner, og i 2004 er der efter FIUF-programmet meddelt tilsagn for i alt 37,8 mio. kr. til projekter beliggende i de pågældende kommuner.

Med henblik på at skabe bedre sammenhæng i den *strukturfondsbase-rede erhvervs- og beskæftigelsespolitik* har regeringen endvidere samlet ansvaret for Socialfonden og Regionalfonden hos Økonomi- og Erhvervsministeriet. Socialfonden kan understøtte yderområdernes arbejde med at skabe bedre regionale vækstvilkår for *menneskelige ressourcer* samt *iværksætteri og innovation*. Som opfølgning på den regionale vækststrategi blev også indført et *forhøjet befordringsfradrag* for langdistancependlere i udkantsområder og andre udsatte kommuner. Endvidere blev bl.a. iværksat initiativer til styrkelse af *turisme i yderområderne*.

Herudover sker også en indsats på tværs af større geografiske områder. Økonomi- og Erhvervsministeriet deltager i to brede *erhvervs-samarbejder*, ét i Jylland-Fyn og ét i Vestsjælland-Storstrøm. Erhvervssamarbejderne justerer løbende deres strategier og udvikler initiativer og projekter, der sikrer regionerne så gode rammebetingelser som muligt.

## **7.6. Viden, forskning og universiteter**

Viden er en vigtig forudsætning for såvel den nationale som den regionale erhvervsudvikling, da viden er en vigtig konkurrenceparameter i konkurrencen med andre lande.

Regeringen har på denne baggrund i 2004 offentliggjort *den regionale handlingsplan "Viden flytter ud"* med i alt 8 initiativer. Formålet med handlingsplanen er at skabe rammerne for, at regionerne uden for storbyerne kan

- blive en del af det højteknologiske samfund,

- udvikle stærke kompetenceklynger, der kan sikre fremtidig vækst og beskæftigelse,
- øge videnindhold og innovation i de regionale virksomheder, og
- opnå effektiv adgang til det nationale vidensystem.

Handlingsplanen har fokus på fire indsatsområder: 1) Forskning, teknologi og innovation skal på den regionale dagsorden, 2) Et stærkt regionalt samspil om forskning og innovation, 3) Et regionalt kompetenceløft og 4) Flere videnbaserede iværksættere overalt i landet.

Fra 2005 og over en fireårig periode er i alt afsat omkring 130 mio. kr. til igangsættelse af dels en række *Regionale teknologicentre* rundt om i landet og dels en særlig indsats for at få flere højtuddannede, *Regionale videnpiloter*, ud i de små og mellemstore virksomheder udenfor storbyerne.

Herudover styrkes en række af de velfungerende *innovationsordninger*, der allerede findes i dag. Bl.a. landsdækkende ordninger som Innovationskonsortier og ErhvervsPhD'er, der i høj grad også kan bruges til at skabe regional udvikling.

Der er allerede afsat 175 mio. kr. over perioden 2002-2005 til statslig medfinansiering af initiativet *Jysk-fynsk IT-satsning*, som er iværksat med henblik på at udvikle og styrke forsknings- og udviklingssamarbejdet mellem erhvervslivet og de regionale IT-videnmiljøer samt styrke formidlingen og nyttiggørelsen af avanceret viden om IT til det jysk-fynske erhvervsliv.

Af konkrete projekter kan nævnes 4 IT-kompetencecentre i tilknytning til eksisterende vidensmiljøer samt "IT-korridoren", som er en række udviklingsprojekter til fremme af videnspredning vedr. IT til regionens virksomheder.

I forbindelse med afviklingen af tilskud til Center for Regional- og Turismeforskning er der afsat en projektbevilling til *nye initiativer på Bornholm*. I 2004 var der afsat 5,4 mio. kr., og i 2005-2008 forventes

afsat lignende beløb. Der er i 2004 igangsat og videreført projekter indenfor temaerne ø-studier og regionaludvikling, turismeforskning og -udvikling samt uddannelser.

Projekterne har bl.a. fokus på Bornholms særlige problemer som ø-samfund og den regionale sammenhæng i Øresundsregionen og Østersøområdet, som Bornholm indgår i. Der er specielt fokus på generelle erhvervsfremmende og infrastrukturelle initiativer. Initiativerne skal bidrage til at sikre Bornholms samfundsøkonomiske og beskæftigelsesmæssige udvikling på langt sigt.

Regeringen fremlagde i 2003 *samspilshandlingsplanen "Nye veje mellem forskning og erhverv – fra tanke til faktura"*. Handlingsplanen indeholdt i alt 20 nye initiativer (samt en række under-initiativer) til styrkelse af rammerne for samspil mellem danske virksomheder og videninstitutioner om forskning og udvikling.

I 2004-2007 er afsat samlet 275 millioner kroner til initiativer, som over en bred kam skal:

- Skabe flere incitamenter for samspil.
- Skabe rammer for nye netværk mellem erhvervsliv og videninstitutioner.
- Skabe bedre rammer for teknologioverførsel.
- Sætte fokus på erhvervslivets behov for viden.

Initiativerne er for alvor blevet implementeret i 2004. Flere er relevante i en regional sammenhæng og kan bidrage til at styrke videninstitutioner og erhvervslivet i alle danske regioner, herunder de mindre virksomheder inden for traditionelle sektorer. Bl.a. kan nævnes vidennetværk mellem virksomheder og videninstitutioner, støtte til universiteters indføring af virksomhedsprojekter for studerende samt en 150-procent fradragsordning for virksomheders deltagelse i forsknings- og udviklingsprojekter.

Et andet igangværende initiativ er netværkssamarbejdet Crossroads Copenhagen, som skal skabe et fagligt netværk af offentlige og priva-

te virksomheder – i første omgang i Ørestaden. Til dette formål er der i 2003-2006 afsat samlet 10 mio. kr. Netværket beskæftiger sig med banebrydende kommunikation mellem mennesker og forskning i vidensamfundets teknologianvendelse. Forsknings- og udviklingsområder i 2004 er bl.a. økonomiske modeller til brug for den mobile verden, mobil E-learning, kulturarv og -formidling.

Videnskabsministeren har endvidere godkendt flere *nye universitetsuddannelser*, som kan være et bidrag til den regionale erhvervsudvikling og vække interesse blandt de uddannelsessøgende i regionen. Fx en ny 3-årig bacheloruddannelse i audiologi på Syddansk universitet og 3 nye 2-årige kandidatuddannelser i medievidenskab, strukturel engineering og mellemøststudier. På Aalborg universitet har ministeren godkendt en 2-årig kandidatuddannelse i læring.

Endelig er reserveret samlet 9 mio. kr. i 2005-2006 til nye *initiativer i Nordjylland*, der skal bygge videre på erfaringerne og styrkeområderne fra *Det Digitale Nordjylland*. Der iværksættes 7 initiativer, herunder bl.a. en rådgivningsindsats for små og mellemstore virksomheders IT-anvendelse samt en indsats for mere e-læring i virksomheder og offentlige myndigheder.

## **7.7. Uddannelse**

Der blev i 2004 introduceret en *aftalemodel på området for erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse*. Alle institutioner opfordres til at indgå en aftale med ministeriet om årets forbrug og i den forbindelse at fastlægge uddannelsespolitiske strategier, der tager udgangspunkt i de arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitiske udfordringer i deres lokale og regionale område.

Regeringen har til etablering af *regionale videncentre*, herunder videncentre indenfor politisk prioriterede områder såsom iværksætteri, innovation og udsatte børn og unge, afsat ca. 180 mio. kr. i årene 2004-2007. 7 institutioner eller institutionssamarbejder – Centre for videregående uddannelse (CVU'er), erhvervsakademier og formaliserede netværk af andre uddannelsesinstitutioner med korte eller mel-

lemflange videregående uddannelser – er ved første ansøgningsrunde i 2004 blevet tildelt midler med henblik på at udvikle et regionalt viden-center.

Ved *placering af uddannelsesstilbud* på de enkelte institutioner indgår den geografiske uddannelsesdækning som et væsentligt beslutningsparameter sammen med de kvalitetskrav, der stilles til uddannelserne. Etablering af CVU'er og erhvervsakademier samt samling af AMU og erhvervsskoleområdet har bidraget til et mere alsidigt regionalt uddannelsesudbud ved at styrke de regionale uddannelsesmiljøer, -kapacitet og -kvalitet. Fx er der udviklet 28 nye erhvervsuddannelser, heraf 23 korte. De nye uddannelser udbydes fra 1. januar 2005 på landets erhvervsskoler.

Samlingen til fagligt og økonomisk stærkere uddannelsesinstitutioner giver institutionerne en mulighed for i højere grad at påtage sig en forpligtelse for hele den region, som institutionen ligger i, herunder også i forhold til erhvervsmæssigt svagere udviklede områder. For at imødekomme uddannelsesbehovet i regioner, hvor den regionalt efterspørgsel er for lille til placering af en selvstændig uddannelse er skabt mulighed for *udlagt undervisning*, dvs. for at fagligt stærke uddannelsesinstitutioner udlægger en uddannelse i et område i samarbejde med den lokale uddannelsesinstitution. Hermed sikres både, at der findes uddannelsesstilbud i udkantsområderne, og at uddannelses-tilbuddene i disse områder har en kvalitet, der kan stå mål med de større byers uddannelsesstilbud.

Der ydes endvidere tilskud til institutioner for erhvervsrettet uddannelse eller MVU/CVU-institutioner, der udlægger *videregående uddannelser på Bornholm*. Tilskuddet ydes til dækning af ekstraordinære omkostninger ved at udlægge uddannelsen til Bornholm.

Til regionale initiativer med baggrund i hensyn til særlige forhold vedrørende institutions- og undervisningsmiljø er der på finansloven for 2004 mulighed for at yde op til 1 mio. kr. i tilskud til lærere og udstyr fra *AMU-puljen til øer*, når hensyn til særlige forhold vedrørende insti-

tutions- og undervisningsmiljøet taler for, at det er mest hensigtsmæssigt, at uddannelsen afholdes nærmere deltagernes bopæl.

## 7.8. Trafikinvesteringer

Regeringens investeringsplan fra 2003, indeholder en gennemgang af, hvorledes regeringen ser det fremtidige råderum til investeringer på transportområdet anvendt.

Investeringsplanen indeholder en lang række trafikale indsatser, der dels skal *afhjælpe trængselsproblemerne i hovedstadsområdet* og dels *styrke sammenhængen mellem og inden for landsdelene*. På baggrund af regeringens oplæg er der indgået politisk aftale om de kommende års investeringer.

Igennem de sidste år har der været foretaget store trafikale investeringer på både bane- og vejområdet og både i og uden for Hovedstadsområdet. Investeringerne på trafikområdet vil også i de kommende år være fordelt på både Hovedstadsområdet og det øvrige land. Der er dog store forskelle på de trafikale problemstillinger i forskellige landsdele, og det er ikke nødvendigvis de samme løsninger, der skal til. I hovedstadsområdet er der stigende trængselsproblemer på vejene, og en reduktion heraf vil være et fokusområde i de kommende år.

For resten af landet er der samtidig truffet beslutninger om en række vejprojekter. Endvidere sættes der løbende penge af til vedligeholdelse af det samlede vej- og banenet, så værdien og kvaliteten af den samlede infrastruktur opretholdes.

Endelig er der med trafikaftalen fra 2003 truffet beslutning om en anlægspulje på 1 mia. kr. til mindre investeringer, der skal forbedre fremkommeligheden og øge trafiksikkerheden. Puljen kan desuden anvendes til medfinansiering af amtslige og kommunale projekter inden for samme formål, hvor der vurderes at være væsentlige sammenfaldende statslige og regionale interesser.

## 7.9. Planlægning

I 2004 er vedtaget en ændring af planloven, som gør det muligt at udarbejde landsplandirektiver for op til 8.000 nye sommerhusgrunde i *kystnærhedszonen*, som primært skal placeres i landets yderområder, hvor sommerhusgrundene kan give en lokaløkonomisk effekt. Mange af landets små øer har særlige behov for økonomisk udvikling. De krav, der gælder i resten af landet for placering af grunde, kan derfor fraviges på små øer efter en samlet afvejning af interesser.

Kystkommunerne og regionplanmyndighederne er blevet inviteret til at indsende konkrete forslag til udlæg af nye sommerhusgrunde. På baggrund heraf har Miljøministeriet i foråret 2005 udarbejdet et forslag til landsplandirektiv for udlæg af nye sommerhusgrunde, som er fremlagt til offentlig debat. Efter udstedelse af landsplandirektivet og kommunernes efterfølgende udarbejdelse af kommune- og lokalplaner, vil sommerhusgrundene kunne udstykkes og bebygges.

Som opfølgning på regeringens landsplanredegørelse fra 2003 er der endvidere iværksat en række *dialogprojekter* i samarbejde mellem kommuner, regionale myndigheder og ministerier. Heraf er nogle knyttet til de regionale vækstsamarbejder.

Miljøministeriet bidrager til to dialogprojekter i Nordvest- og Sydsjælland, der er igangsat for at øge den regionale lighed. I Nordvestsjælland fokuseres på rollefordelingen mellem byerne i egnens 12 kommuner, og der er udarbejdet en fælles strategi for bosætning, erhverv, turisme og sundhed. Strategien betoner områdets muligheder som nabo til hovedstaden. I Sydsjælland arbejder 11 kommuner med en fælles vision, der ser egnens fremtid som en kombination af ny lokal erhvervsudvikling og varetagelsen af oplandsfunktioner for hovedstaden.

## 7.10. Kultur

Et alsidigt og levende kulturliv har en vigtig betydning for bosætningsmønsteret regionalt og for et lokalområdes evne til at tiltrække

erhverv og turisme. Det omfatter såvel grundtilbud til borgerne indenfor både kunst og kulturarv som markante kulturelle initiativer, som er med til at markere området udadtil og samle området indadtil.

Staten bidrager gennem en række tilskudsordninger til tilstedeværelsen af et bredt kulturelt grundtilbud regionalt. Regeringen har derudover taget en række initiativer til at understøtte opbygningen og styrkelsen af regionale fyrtårne på kulturområdet.

Fra *Kulturministeriets Provinspulje* kan der i perioden 2002-2005 uddeles i alt 80 mio. kr. til støtte af nyskabende eller eksemplariske kulturprojekter uden for hovedstadsområdet. I finansloven for 2005 er der endvidere over en 4-årig periode bevilget i alt 40 mio. kr. til nye musikpolitiske initiativer med henblik på styrkelse af *det lokale musikliv* og pleje af musiktalenter over hele landet.

For at øge regionernes dispositionsfrihed og sikre koordinering og dialog mellem staten og kommunerne på kulturområdet har kulturministeren indgået 7 *regionale kulturaftaler* inden for perioden 2004-2008. Aftalerne indebærer, at de statslige driftsbevillinger til aktiviteter og institutioner i området lægges ud til de kommunale parters egen disposition indenfor aftalens rammer. Der er overført bevillinger på i alt 130 mio. kr. årligt fra statslig til kommunal administration. I forbindelse med aftalerne er der endvidere fordelt en pulje på 3 mio. kr. årligt til udviklingsprojekter i aftaleområderne.

Med afsæt i strukturreformen er der i 2004 indgået aftale om en *ny struktur på kulturområdet*. Aftalen tager højde for, at nye, større og mere bæredygtige kommuner i højere grad muliggør en lokal forankring af kulturinitiativerne. For eksempel får kommunerne det fulde ansvar for musikskolerne, der findes i stort set alle kommuner.

### **7.11. Danske EU-programmer til udvikling i udsatte områder i programperioden 2000-2006**

En række af de EU-programmer, som løber i perioden 2000-2006, kan medvirke til at styrke den regionale udvikling.



Det danske *mål 2-program* har til formål at bidrage til at styrke betingelserne for en udvikling og omstilling, der sikrer velstand, beskæftigelse, ligestilling samt et bæredygtigt miljø i områder med strukturproblemer.

De samlede investeringer under programmet ventes at andrage ca. 600 mio. euro i programperioden, hvoraf EU-kommissionen bidrager med 197 mio. euro gennem Regionalfonden og Socialfonden. Den øvrige finansiering kommer fra staten, regionale og lokale myndigheder samt private virksomheder.

Der er indtil nu bevilget støtte til omkring 1200 projekter i de omfattede 51 kommuner. Projekterne har skabt i alt ca. 2.200 nye arbejdspladser og ventes at skabe i alt ca. 5.600 nye arbejdspladser ved projektafslutning og i alt ca. 8.000 arbejdspladser et år efter projektafslutning.

I forlængelse af programmets midtvejsevaluering overflyttes midler fra direkte virksomhedstilskud til fremme af regionernes rammebetingelser. Under programmet er der mulighed for at give virksomhederne rentefrie lån i stedet for direkte tilskud. Lånemuligheden kan etableres i form af en venturefond, hvilket allerede er sket i Nordjylland.

Danmark deltager i otte programmer under EU-fællesskabsinitiativet *INTERREG III*, der vedrører grænseoverskridende samarbejde, bl.a. med Sverige, Finland, Tyskland og Storbritannien.

Med henblik på at styrke udviklingen i landdistrikterne ydes fra *Landdistriktsprogrammet* og *LEADER+ programmet* støtte for at styrke natur- og miljøhensyn og fremme vækst og udvikling i landdistrikterne for at opnå bedre indkomst- og beskæftigelsesmuligheder. Desuden ydes støtte til at afprøve nye samarbejdsformer til gavn for livskvaliteten i landdistrikterne.

I 2004 blev en iværksat en ny støtteordning vedrørende udvikling af forarbejdnings- og afsætningsvirksomheder inden for fødevarersekto-

ren, hvori der indgår særlige regionale hensyn. Et andet prioriteret indsatsområde under landdistriktsprogrammet er naturbeskyttelse, og Fødevarerministeriet har derfor i 2004 målrettet midlerne under miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger mod NATURA 2000 områderne.

Der er i november 2004 nedsat et ministerudvalg, som skal drøfte retningslinjer for anvendelse af EU-midlerne under landdistriktsprogrammet. Dels for 2006 og dels for den kommende programperiode 2007-2013. Formålet er at fastlægge sigtelinjer og overordnede prioriteringer, herunder mulighederne for en kobling til generel dansk landdistriktspolitik. Der arbejdes på, at landdistriktsindsatsen – med baggrund i bl.a. udviklingen i EU's landbrugspolitik med større økonomisk og indholdsmæssig vægt på landdistriktspolitikken – i højere grad skal afspejle generelle samfundsmæssige prioriteringer i landdistrikterne. Erhvervsrettede initiativer i tilknytning til Artikel 33-ordningen koordineres derfor via de nye vækstfora. Indsatsen skal bl.a. understøtte en afbalanceret regional udvikling i Danmark. Samtidig skal der skabes større sammenhæng til andre initiativer rettet mod regioner og landdistrikter. Der sigtes mod to overordnede formål: Vækst & udvikling og natur & miljø.

LEADER+ programmet fokuserer på 12 geografiske områder, der er udpeget på baggrund af socio-økonomiske kriterier. Hensigten hermed er at fremme aktiviteter og vækst for at sikre udvikling og en økonomisk balance mellem centre og udkantsområder.

De to programmer vil fra 1. januar 2007 blive afløst af et nyt og fælles forordningsgrundlag, der dækker perioden frem til 2013. Der er i efteråret 2004 indledt forhandlinger herom.

*FIUF programmet* under EU's strukturfonde har til formål at fremme omstilling og udvikling i fiskerisektoren. Midlerne til fiskerisektoren har en væsentlig regional effekt i yderområder med svagere økonomisk udvikling og lavere beskæftigelse end den øvrige del af landet. Programmet omfattede tilsagn for ca. 275 mio. kr. i 2004. I 2004 var det Hirtshals, Hanstholm, Esbjerg og Skagen, der modtog flest midler fra

FIUF programmet. Også Thyborøn, Frederikshavn, Læsø, Bornholm og en række andre kommuner i yderområder ligger højt på listen.

Ligesom for landdistriktsprogrammet skal der vedtages et nyt forordningsgrundlag i EU for perioden 2007-2013.

## 8. Afrunding

Udviklingen er godt på vej i Danmark. Danmark står også med gode konkurrencefordele i den globale konkurrence. Men regeringen ønsker at gøre Danmark til et førende vækst-, viden- og iværksætter-samfund.

Vækst i landet som helhed er til gavn for alle, idet det sikrer et fundament for velfærdssamfundet. Men en robust og bæredygtig udvikling hænger efter regeringens opfattelse sammen med gode vækstvilkår for *hele* landet. Det er hele landet som skal bidrage til væksten, og det er hele landet, som skal have gode vilkår – gode levevilkår for borgerne og gode vilkår for den økonomiske udvikling.

I regeringsperioden er fokus på at sikre regional balance blevet øget. Regeringen har været konsekvent og fulgt udmeldinger om fx placering af statslige institutioner uden for hovedstadsområdet op med konkrete udflytninger – af de seneste kan nævnes forsvarsforliget og placering af nyt fængsel på Lolland-Falster.

Regeringen styrker i det nye regeringsgrundlag sit fokus på regional udvikling yderligere. Fokusområder er bl.a. styrkelse af viden og innovation også uden for storbyerne.

Sammen med kommunalreformen, som ud over bedre service til borgerne også giver nye muligheder for en målrettet udviklingsindsats lokalt og regionalt, vil indsatsen kunne give et endnu stærkere Danmark med en sund økonomisk udvikling såvel *for* hele landet som *i* hele landet.